

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Leve de digitale studiezaal

Blom, J.C.H.

Publication date

2012

Document Version

Final published version

Published in

Archievenblad

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Blom, J. C. H. (2012). Leve de digitale studiezaal. *Archievenblad*, 116(8), 20.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Colofon onleesbaar (want rood)

Archiverblad, jaargang 116 (2012), nr 8

Uitgave van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland; ~~KVAN~~ KVAN)

Redactieadres: Markt 1, 6011 CG Amsterdam

Van de redactie Verouderd maar actueel

Oktober, Maand van de Geschiedenis. We zetten al onze spullen weer in de (digitale) etalage. Mag dat? Opzettelijke schending van het auteursrecht – waaronder wordt verstaan “een verveelvoudiging en verspreiding zonder de vereiste voorafgaande toestemming van de maker of de eventuele rechthebbende” – geldt in Nederland als een misdrijf. De huidige wet op dat gebied stamt uit 1912 en bestaat in 2012 honderd jaar, een themanummer van het *Archiverblad* waard.

De Vereniging van Organisaties die Intellectueel eigendom Collectief Exploiteren (VOI©E) heeft het jubileum luister bij gezet en Job Cohen tot voorzitter benoemd. Cohen volgt Aad Kosto op wiens zittingstermijn is geëindigd. Kosto heeft in 2008 VOI©E mede opgericht en heeft in vier jaar tijd de organisatie neergezet. Het bestuur van VOI©E zegt in een persbericht “blij te zijn” dat Cohen (onder andere oud-burgemeester van Amsterdam, oud-staatssecretaris en partijleider van de PvdA) zijn “ruime bestuurlijke ervaring en kennis hiervoor wil inzetten”.

Cohen: “Ik beschouw het als een grote uitdaging de belangen van rechthebbenden te beschermen en in goede samenwerking met overheid en bedrijfsleven mee te helpen aan nieuwe en klantvriendelijke modellen om ervoor te zorgen dat ook in de huidige wereld met razendsnelle ontwikkelingen op het internet een groot en divers cultureel aanbod tegen redelijke voorwaarden voor gebruikers en makers beschikbaar blijft.”

Tsja, Cohen wil de kool en de geit sparen, maar gaat dat lukken? Cultureel belang versus economisch belang. Gratis genieten van beeld, geluid en informatie op het wereldwijde web, of toch betalen? Wat is billijk (fair use) en zijn auteursrechten nog te handhaven in de digitale wereld? Of moeten vervaardigers van teksten, beelden en geluiden (veel artiesten ‘sampelen’ elkaars werk) heel andere verdienmodellen nastreven? BRAIN en de Stichting DEN achten de huidige wetgeving in elk geval verouderd en wie zal dat na 100 jaar betwisten?

Een tip voor Cohen, uit de verzameling van Erasmus: “Het is niet het onbelangrijkste deel van een taak te weten hoe je hem aanpakt.” Sterkte! ■

René Spork ■ hoofdredacteur@archievenblad.nl

Kvan
KONINKLIJKE VERENIGING VAN
ARCHIVARISSEN

Citaat van de maand

“Everything's been done before. For the most part, in every art form, every innovation comes out of some form of imitation.”

Rapper Phonte

11

Auteursrechten: recht hebben en recht doen

Honderd jaar Auteurswet (1912-2012): reden voor een feestje? Sommige vakgenoten spreken in het licht van digitale beschikbaarstelling van een 'achterhoedegevecht' als het gaat om het eerbiedigen van de wet- en regelgeving van auteursrechtelijk beschermde werken. Internet is eindeloos en grenzeloos. Digitale informatie vermenigvuldigt zich razendsnel. Een beetje jurist heeft aan die mening geen boodschap; de wet is de wet. En het publiek? Het publiek trekt zich van dit alles weinig aan en zoekt en vindt op het wereldwijde web gratis afbeeldingen, informatie, muziek en literatuur. Wie betaalt de rekening?

16

Actie en reactie. Auteursrecht in het archiefveld

Begin dit jaar deden zich enkele 'affaires' voor rondom auteursrechten, die voor een deel zelfs de krant haalden. Zoals het geschil tussen het Regionaal Archief Leiden en LIRA over krantendigitalisering, en de strubbeling tussen Stadsarchief Rotterdam en Pictoright over de digitale beeldbank. Voor de redactie een goede aanleiding om het veld in te gaan met de vraag: "Hoe ziet u de toekomst rondom de kwestie auteursrechten?"

27

Recht op Beelden voor de Toekomst

Digitale archiefstukken en het auteursrecht. Een succesvol huwelijk is het nog niet. Het huidige auteursrecht zou niet meer passen in het digitale tijdperk. Archiefinstellingen proberen een werkbaar situatie te creëren. Een voorbeeld is de overeenkomst die het Nationaal Archief heeft gesloten met Pictoright in het kader van het digitaliseringsproject 'Beelden voor de Toekomst'. Het Nationaal Archief licht toe.

42

"Ik ben altijd op zoek gegaan naar de grenzen van wat mogelijk was." In gesprek met Hans Hofman

Zijn carrière kenmerkt zich door een almaar uitdijende actieradius: van een klassieke archivaris in de provincie ontwikkelde hij zich tot een digitale archivaris met wereldwijde ambities en projecten. Hans Hofman heeft een indrukwekkend pad afgelegd, maar is nog lang niet klaar. "Mijn aankomende pensioen markeert misschien een formeel einde, maar een echt einde zal het niet zijn."

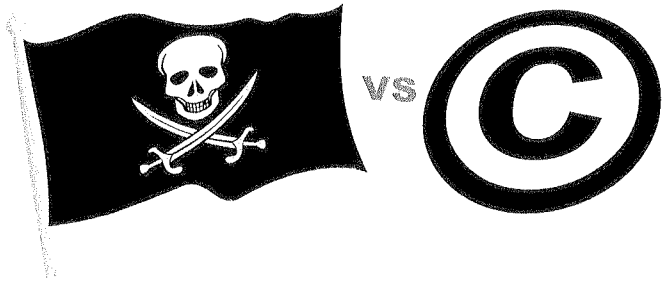

Kvan
rechtverstand

Inhoud

- 04 Van de redactie
- 05 De archiefervaring
- 07 Nieuws uit het veld
- 11 Auteursrecht | Auteursrechten: recht hebben en recht doen, *Ineke van den Broek*
- 16 Auteursrecht | Actie en reactie. Auteursrecht in het archiefveld, *redactie Archievenblad*
- 27 Auteursrecht | Recht op Beelden voor de Toekomst, *Peter van den Doel en Elwin Hendrikse*
- 29 Auteursrecht | Auteursrechten op bouwtekeningen, *Matthijs Bouten*
- 30 Historische archivistiek. Een 19e-eeuws pleidooi voor toegang tot de archieven, *Charles Jeurgens*
- 33 Column
- 35 KVAN Nieuws
- 35 Uitgelezen
- 39 Agenda
- 42 Burgerlijke Stand: "Ik ben altijd op zoek gegaan naar de grenzen van wat mogelijk was." In gesprek met Hans Hofman, *Ruud Yap*

>> 5. Onderzoeker prof. dr. J.C.H. Blom: "Leve de digitale studiezaal. Technische vooruitgang heeft ook de historische onderzoekers (professioneel en uit liefhebberij) enorm veel te bieden. Zo opent de digitalisering van historische bronnen, hoewel ook niet zonder problemen, ongekende mogelijkheden het onderzoek te versnellen en te verdiepen. Er kunnen opeens dingen die voorheen ondenkbaar waren. De digitalisering van kranten is een goed voorbeeld. Niet alleen heeft de studiezaal als het ware een dependance gekregen in de huis- of studeerkamer, ook gaat het doorbladeren (zonder schade voor de bron) ongehoord veel sneller dan bij raadpleging van de leggers in het archiefgebouw (om van de toch niet erg bevredigende microfiches maar niet te spreken). Door de zoekprogramma's kan ook veel worden onderzocht dat vroeger gewoon praktisch ondoenlijk was." "Algehele tevredenheid zou je dus denken, en dankbaarheid jegens de instellingen die deze digitalisering uitvoerden en door subsidies mogelijk maakten. Zij verleenden wetenschap en cultuur in bredere zin een grote dienst. Maar dat blijkt buiten de waard van de stichting LIRA gerekend. Deze stichting legt bij de instellingen die

kranten digitaal op hun website aanbieden, een financiële claim waarmee de auteursrechten zouden worden afgekocht. Dat is een uiterst verwerpelijk actie, in het bijzonder om principiële reden. LIRA beweert dat hier sprake is van exploitatie van geschriften waarbij de auteurs recht op een vergoeding zouden hebben. Maar een dergelijke claim is ten aanzien van de raadpleging van de leggers van kranten in de archieven of bibliotheken nooit aan de orde geweest. En terecht. Kranten behoren bij uitstek tot het openbare domein, raadpleging daarvan is altijd vrij geweest. Die openbaarheid is geen exploitatie. Integendeel, het is een recht, dat aansluit bij het wettelijk voorschrift aan de archieven tot toegankelijk maken van hun documentatie."

"Natuurlijk verdienen auteurs, ook indien zij in kranten schreven, bij commercieel hergebruik van hun werk vooraf toestemming te geven en tevens een adequate vergoeding te ontvangen. Daarvoor is ook een fatsoenlijke regeling wenselijk. Maar een financiële heffing voorafgaand aan de beschikbaarstelling als zodanig past daar in het geheel niet bij. Sterker, ik beschouw dat als een cultuurvijandige daad; het laatste wat men van een organisatie, die beweert voor auteurs op te komen, zou verwachten. Zelfs als via een gekunstelde redenering in juridische zin al een claim te leggen zou zijn (ik kan me niet voorstellen dat het in overeenstemming met de strekking van enige wet zou zijn), dan nog zou een fatsoenlijke organisatie daarvan afzien. Het lijkt de hoogste tijd om na te gaan of de wetgeving op dit punt in overeenstemming moet worden gebracht met de moderne voorzieningen en zo alle misverstanden uit te sluiten. De digitale studiezaal is een zegen, verdient bescherming en dient versterkt te blijven van slinkse pogingen tot ondermijning uit misplaatst winstbejag."

6. Het Utrechts Archief, Erik Tigelaar en Mariëtte Rommers. Tigelaar (hoofd Publiek en Presentatie): "Wat vaak onderbelicht blijft in de discussie over auteursrechten op beeldmateriaal, is het feit dat er lang niet altijd sprake is van tegengestelde belangen. Ons belang is het zo breed mogelijk ter beschikking stellen van de informatie die wij over Utrecht beheren. Wij kunnen geen vergoeding betalen voor het tonen van de gedigitaliseerde beelden op onze website, maar daar hebben betrokkenen al snel begrip voor wanneer zij zien dat wij er niets aan verdienen. Amateur-fotografen en hun erven vinden het vaak juist leuk wanneer hun foto's gezien worden door een groot publiek.

The screenshot shows the 'Startpagina.nl' website interface. At the top, there are navigation links like 'Startpagina.nl', 'Dochters op alfabet', 'Categorieën', 'Voor Kids', 'Luister radio', 'Kijk TV', and 'Meer Startpagina'. The main content area is titled 'kranten-historisch.startpagina.nl' and includes a search bar with 'Google' as the engine. Below the search bar, there are several sections: 'Persoonlijke links', 'Startpagina Sponsors', 'Koninklijke Bibliotheek', 'Zoek in Nederland', 'Laatste aanmeldingen', 'De Historische Krantenpagina', 'Proefabonnementen', 'Inzicht in al het nieuws', and 'Documenten Scannen'. Each section contains specific information and links related to historical newspapers and digital archives.